

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO
8¹, 8², 30, 62, 63, 64, 65, 70, 73, 74, 75, 100, 125, 130, 139, 140, 152, 160¹, 168, 176, 178, 183,
188, 192, 210, 214, 220, 225, 229¹, 233, 237, 240, 246, 263, 265, 269, 271, 273, 277, 290, 291, 293,
299, 302, 304, 313, 318, 319, 323, 324, 336, 362¹, 364, 372, 373, 374², 377, 378, 379, 380, 398,
418, 419, 420, 421, 422, 425, 427, 432, 433, 436, 439, 447, 459 STRAIPSNŲ PAKEITIMO IR
KODEKSO PAPILDYMO 163¹, 273¹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Įstatymo projekto rengimą paskatino nusikalstamų veikų tyrimo ir baudžiamųjų bylų nagrinėjimo praktikos, susiformavusios teisėsaugos institucijų veiklos ypatingomis – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos ir karantino – sąlygomis, ypatumai, jų įvertinimas ir siekis pasiteisinsią praktiką įtvirtinti teisės normose. Tuo laikotarpiu padaryti Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) pakeitimai ir papildymai (Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 8¹, 210, 263, 269 ir 277 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 8² straipsniu įstatymas Nr. XIV-270) sudarė būtinas sąlygas informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimui baudžiamajame procese, ikiteisminio tyrimo atlikimui ir teismo posėdžių organizavimui nuotoliniu būdu. Taikant šias normas sukaupta patirtis, įgyti įgūdžiai ir išryškėjusios teisinio reguliavimo problemos buvo apibendrinti, įvertintos galimybės nuotoliniu būdu atlikti ir kitus proceso veiksmus ir išplėsti informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimą baudžiamajame procese, taip pagreitinant baudžiamąjį procesą ir sumažinant proceso išlaidas.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad baudžiamojo proceso teisinis reglamentavimas neturi sudaryti prielaidų vilkinti nusikalstamų veikų tyrimo ir baudžiamųjų bylų nagrinėjimo, taip pat prielaidų baudžiamojo proceso dalyviams piktnaudžiauti procesinėmis ar kitomis teisėmis (2006 m. sausio 16 d., 2011 m. balandžio 7 d. nutarimai). BPK, skirtingai nei kituose teismo procesą reglamentuojančiuose įstatymuose (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 40 straipsnis, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 95 straipsnis, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 83 straipsnis), nėra normų, nustatančių asmenų atsakomybę už piktnaudžiavimą procesinėmis teisėmis. Įstatymo projektu siekiama šią spragą užpildyti, nustatant tokią atsakomybę ir tobulinant proceso veiksmų ir sprendimų apskundimą nustatantį teisinį reguliavimą. Be to, projektu siekiama užpildyti kai kurias kitas teisinio reguliavimo spragas, išryškėjusias taikant BPK normas, kaip antai nustatyti apeliacinių skundų, paduotų dėl pirmosios instancijos teismo nutarčių nutraukti baudžiamąją bylą perdavimo nagrinėti tvarką, mišrių apeliacinės instancijos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus ir Civilinių bylų skyriaus trijų teisėjų kolegijos nutarčių sudarymo tvarką, nustatyti atvejus, kai neįsiteisėja ir neįgyja teisinės galios pirmosios instancijos teismo nuosprendžio dalis, kuria nuteistajam, pritaikius Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 64¹ straipsnį, paskirta bausmė sumažinta vienu trečdaliu, nustatyti įstatymo, panaikinančio veikos nusikalstamumą, švelninančio bausmę arba kitokiu būdu lengvinančio veiką padariusio asmens teisinę padėtį, tuo atveju, kai nuteistajam vykdomos keliais nuosprendžiais paskirtos bausmės, tobulinti bylų proceso kasacinės instancijos teisme bei atnaujintų baudžiamųjų bylų nagrinėjimo tvarką ir kt.

Projektu taip siekiama tobulinti ir išplėsti praktikoje pasiteisinsius supaprastintų baudžiamojo proceso formų – sutrumpinto įrodymų tyrimo ir baudžiamojo įsakymo – taikymą, supaprastinti kai kurias kitas procedūras, taip sudarant sąlygas sumažinti pirmosios instancijos teismų darbo krūvį, pakeisti baudžiamųjų bylų teisingumo taisykles, užtikrinti detalesnę teisėjų specializaciją ir taip užtikrinti efektyvesnį teisingumo vykdymą. Kokybiškesnio ir efektyvesnio teisingumo vykdymo siekiama ir nustatant ilgesnius kai kurių proceso veiksmų atlikimo ir sprendimų priėmimo terminus.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

BPK projektą inicijavo ir pateikė Vyriausybės kanclerio 2023 m. liepos 27 d. įsakymu Nr. V-134 sudaryta darbo grupė, susidedanti iš Generalinės prokuratūros, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos apeliacinio teismo, Vilniaus apygardos teismo bei apylinkių teismų, Nacionalinės teismų administracijos, Teisingumo ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Vilniaus universiteto, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Lietuvos kriminalinės policijos biuro, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos bei Lietuvos advokatūros atstovų (toliau – Darbo grupė).

Darbo grupės vadovas – Ministro Pirmininko patarėjas Kęstutis Lančinskas.

3. Kaip šiuo metu reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

BPK 8¹ ir 8² straipsniuose detalai reglamentuojamas baudžiamųjų bylų duomenų tvarkymas ir procesinių dokumentų teikimas naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas bei informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimas baudžiamajame procese, o BPK 210, 263, 269, 277, 229¹ straipsnio 1 dalyje numatyti tam tikrų proceso veiksmų ypatumai, kai veiksmai atliekami naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas). Kitose BPK normose (pavyzdžiui, BPK 43 straipsnyje, 127 straipsnio 6 dalyje, 130 straipsnio 1 dalyje, 179 straipsnio 3 dalyje, 183 straipsnio 4 dalyje ir kt.) nustatyta galimybė tam tikrus veiksmus atlikti naudojant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones.

BPK 30 straipsnyje nustatyta, kad nutarimas yra nusikalstamą veiką tiriančio ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro motyvuotas dokumentas, išskyrus kaltinamąjį aktą.

BPK 62–65 straipsniuose reglamentuojamas apskundimas ikiteisminio tyrimo metu, 168 straipsnio 5 dalyje – ikiteisminio tyrimo teisėjo priimto sprendimo dėl prokuroro nutarimo, kuriuo nepanaikinas ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, apskundimo tvarka, 214 straipsnio 4 dalyje – prokuroro nutarimo nutraukti ikiteisminį tyrimą apskundimo tvarka. Pagal šiose normose nustatytą teisinį reguliavimą ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro nutarimo pagrįstumas gali būti tikrinamas du kartus, o ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą ar prokuroro nutarimo nutraukti ikiteisminį tyrimą pagrįstumas – tris kartus, o nuosprendžio pagrįstumas tikrinamas tik vieną kartą (apeliacine tvarka).

BPK 100 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad baudžiamojo proceso terminai skaičiuojami valandomis, dienomis ir mėnesiais. Kai kuriais atvejais įstatyme (pavyzdžiui, BPK 75 straipsnio 3 dalis, 130 straipsnio 1 dalis, 160¹ straipsnio 1 dalis, 168 straipsnio 4 dalis, 362¹ straipsnio 3 dalis) nustatyti itin trumpi dienomis skaičiuojami terminai, per kuriuos neįmanoma išspręsti įstatyme nurodytų klausimų, tinkamai motyvuoti ir surašyti jame nurodytus sprendimus.

Baudžiamojo proceso metu priimamuose sprendimuose nurodomi asmens duomenys vardinami BPK 125 straipsnio 2 dalyje, 140 straipsnio 3 dalyje, 152 straipsnio 1 dalyje, 192 straipsnio 1 dalyje, 265 straipsnyje, 304 straipsnio 1 dalyje, 419 straipsnyje, 427 straipsnio 1 dalyje. Šiose normose išvardijami skirtingi asmens duomenys, kuriuos reikia nurodyti proceso dokumentuose. Antai, BPK 125 straipsnio dalyje nustatyta, kad nutarime ar nutartyje skirti kardomąją priemonę turi būti nurodoma, be kita ko, įtariamojo vardas, pavardė, gimimo data, gyvenamoji vieta, darbo vieta, BPK 304 straipsnyje – kad įžanginėje nuosprendžio dalyje nurodoma, be kita ko, kaltinamojo vardas, pavardė, gimimo data ir vieta, asmens kodas, pilietybė, tautybė, gyvenamoji vieta, išsilavinimas, šeiminė padėtis, duomenys apie teistumą ir kitokie duomenys apie jį, turintys reikšmės bylai.

Pagal BPK 176 straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą ikiteisminis tyrimas turi būti atliktas ne ilgiau kaip: dėl baudžiamojo nusižengimo – per tris mėnesius, dėl nesunkių, apysunkių ir neatsargių nusikaltimų – per šešis mėnesius, dėl sunkių ir labai sunkių nusikaltimų – per devynis mėnesius. Dėl bylos sudėtingumo, didelės apimties ar kitų svarbių aplinkybių šiuos terminus ikiteisminiam tyrimui vadovaujančio prokuroro prašymu gali pratęsti aukštesnysis prokuroras rezoliucija.

BPK 225 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad apygardos teismui teisingos baudžiamosios bylos, kuriose asmenys kaltinami padarę sunkius ir labai sunkius nusikaltimus, išskyrus bylas, kuriose

asmenys kaltinami padarę nusikaltimus, numatytus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 135 straipsnio 1 dalyje, 149 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse, 150 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse, 178 straipsnio 4 dalyje, 180 straipsnio 2 ir 3 dalyse, 182 straipsnio 3 dalyje ir 260 straipsnio 1 ir 2 dalyse, taip pat bylos, kuriose kaltinamieji nusikalstamos veikos padarymo metu buvo Respublikos Prezidentu, Seimo ar Vyriausybės nariais, Konstitucinio Teismo teisėjais, teisėjais ar prokurorais.

BPK 240 straipsnio 1 dalyje nustatyti bylos perdavimo nagrinėti teisiama jame posėdyje terminai: teisėjas turi nuspręsti ne vėliau kaip per penkiolika dienų nuo bylos gavimo teisme, jeigu kaltinamasis yra suimtas, ir per vieną mėnesį, jeigu kaltinamasis yra laisvėje; 302 straipsnio 4 dalyje – nuosprendžio paskelbimo terminai: nuosprendis turi būti paskelbtas ne vėliau kaip per keturiolika dienų nuo pranešimo apie jo paskelbimo laiką ir vietą dienos, o jei byla sudėtinga ir didelės apimties, per teismo nustatytą įmanomai trumpiausią laiką, bet ne vėliau kaip per keturiasdešimt penkias dienas.

BPK 246 straipsnio 1 dalyje nustatytas atvejis, kada leidžiama nagrinėti bylą kaltinamajam nedalyvaujant: jeigu kaltinamasis yra ne Lietuvos Respublikos teritorijoje ir vengia atvykti į teismą. Bylų proceso kaltinamajam nedalyvaujant tvarka nustatyta BPK 433–438 straipsniuose.

BPK 271 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Įrodymų tyrimas pradedamas kaltinamojo akto paskelbimu. Jį balsu perskaito prokuroras. Jeigu kaltinamasis aktas yra didelis, jo turinį prokuroras gali išdėstyti sutrumpintai, nurodydamas kaltinimo esmę.“

BPK 273 straipsnyje nustatytos sąlygos, kurioms esant gali būti atliekamas sutrumpintas įrodymų tyrimas, o 291 straipsnyje – įrodymų paskelbimo tvarka sutrumpinto jų tyrimo atveju.

BPK 290 straipsnyje nustatyta dokumentų tyrimo teisiama jame posėdyje tvarka: „Įrodymų tyrimo metu teisiamojo posėdžio pirmininkas paskelbia išvardydamas ikiteisminio tyrimo ir nagrinėjimo teisme metu gautus bei prie bylos pridėtus dokumentus, turinčius reikšmės bylai nagrinėti. Kai tai būtina bylos aplinkybėms išsamiai ištirti, nagrinėjimo teisme dalyvių prašymu ar teismo iniciatyva šie dokumentai ar jų dalys paskelbiami perskaitant ir apžiūrimi. Nagrinėjimo teisme dalyvių prašymai šiais klausimais išsprendžiami teismo nutartimi“ (1 dalis); „Įrodymų tyrimo teisme metu gali būti perklausomi ir peržiūrimi garso ar vaizdo įrašai, kurie buvo padaryti atliekant ikiteisminį tyrimą“ (2 dalis).

BPK 313 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad apeliacinis skundas dėl teismo nuosprendžio gali būti paduodamas per dvidešimt dienų nuo nuosprendžio paskelbimo dienos.

Pagal BPK 372 straipsnio 2 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkui ar šio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininkui nenustačius šio straipsnio 1 dalyje nurodytų pagrindų grąžinti skundą kasatoriui, išreikalaujama baudžiamoji byla ir kartu su skundu perduodama trijų teisėjų atrankos kolegijai spręsti kasacinio skundo priėmimo klausimą. Kasacinės bylos parengimo nagrinėti atrankos kolegijai priėmus kasacinį skundą tvarka nustatyta BPK 373 straipsnyje.

BPK 374² straipsnio 1 dalyje nustatyti tokie atvejai, kai kasacinė baudžiamoji byla nagrinėjama žodinio proceso tvarka: 1) kasacinis skundas yra paduotas nuteistojo, išteisintojo ar asmens, kuriam byla yra nutraukta, padėti bloginančiais pagrindais arba 2) byla perduota nagrinėti išplėstinei septynių teisėjų kolegijai ar Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus toliau – Teismo) plenarinei sesijai, arba 3) bylą pirmosios instancijos tvarka nagrinėjo apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus trijų teisėjų kolegija, arba 4) apeliacinės instancijos teismas Kodekso 329 straipsnio 1–3 punktuose numatytais atvejais yra panaikinęs pirmosios instancijos teismo nuosprendį ir priėmęs naują nuosprendį, arba 5) atrankos kolegija ar bylai nagrinėti sudaryta teisėjų kolegija nusprendžia, kad būtina išklausti proceso dalyvių žodinius paaiškinimus.

BPK 378 straipsnyje nustatyta bylos perdavimo nagrinėti išplėstinei septynių teisėjų kolegijai arba Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinei sesijai tvarka, BPK 379 straipsnyje – bylos nagrinėjimo išplėstinės septynių teisėjų kolegijos posėdyje tvarka.

Teismo baudžiamojo įsakymo priėmimo procesas reglamentuojamas BPK XXXI skyriuje (BPK 418–425 straipsniai). Teismo baudžiamuoju įsakymu bausmė gali būti skiriama tuo atveju, kai dėl nusikalstamų veikų, už kurių padarymą gali būti skiriama kaip vienintelė ar alternatyvinė bet kuri bausmė, išskyrus atvejus, kai už nusikalstamą veiką gali būti skiriamas tik terminuotas laisvės

atėmimas ar laisvės atėmimas iki gyvos galvos, ir kai kaltininkas atlygina ar pašalina padarytą žalą, jeigu žala buvo padaryta, arba įsipareigoja tokią žalą atlyginti ar pašalinti (418 straipsnio 1 dalis). Pagal galiojantį teisinį reguliavimą teismo baudžiamuoju įsakymu bausmė skiriama nerengiant teisiamojo posėdžio.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Keičiant BPK 8² ir kitus susijusius BPK straipsnius, siekiama išplėsti pasiteisinusią proceso veiksmų atlikimo naudojant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones praktiką ir suvienodinti BPK vartojamą terminologiją, kuria apibūdinamas šis proceso veiksmų atlikimo būdas. BPK 8² straipsnyje nustatomos bendrosios proceso veiksmų atlikimo naudojant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones taisyklės: 1) ikiteisminio tyrimo veiksmai naudojant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones atliekami išimtiniais atvejais, kai neįmanoma užtikrinti šių veiksmų atlikimo Kodekse nustatyta tvarka; 2) teisėjas ar teismas gali leisti proceso dalyviams ir kitiems asmenims dalyvauti teismo posėdyje naudojant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones; 3) teisės aktų nustatyta tvarka turi būti nustatoma proceso veiksmo dalyvaujančių asmenų tapatybė; 4) privaloma daryti garso ir vaizdo įrašą.

Siūlomais Įstatymo projekto 8² straipsnio ir kitų susijusių straipsnių pakeitimais nėra atsisakoma nuostatų (ar jos iš esmės keičiamos) dėl proceso dalyvių, gynėjo at kitų asmenų teisės būti tiesiogiai išklaustytiems proceso veiksmuose bei bylos nagrinėjimo metu, nes toks bylos sprendimo būdas yra pagrindinis. Tačiau, siekiant užtikrinti greitesnį ir efektyvesnį bylos nagrinėjimą, išvengti proceso vilkinimo, teismams, organizuojantiems teisminio nagrinėjimo procesą, įvertinus proceso eigą, įrodymų aiškumą, pakankumą, proceso dalyvių teisių ir teisėtų interesų užtikrinimo galimumą, suteikiama teisė spręsti, koku būdu vykdomame procese organizuoti posėdžius. Tai reiškia, kad teismas savo iniciatyva organizuoti posėdį nuotoliniu būdu gali tik gavęs proceso dalyvių sutikimą arba tokį klausimą gali spręsti pagal proceso dalyvių prašymus.

Šiuolaikinės teismų posėdžių metu naudojamų garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo technologijų galimybės, siekis išsamiai ir objektyviai ištirti visas bylos aplinkybes jas panaudojant, negali būti paneigiamas kitų asmenų nesutikimu dalyvauti bylos nagrinėjime naudojant garso ir vaizdo nuotolines priemones. Kita vertus, jei proceso dalyviai ir kiti asmenys neturėtų galimybių dalyvauti teismo posėdyje naudojant garso ir vaizdo nuotolines perdavimo priemones, teismai ieškotų galimybių organizuoti posėdį įprasta tvarka.

Įstatymo projekto 8² straipsnio ir kitų susijusių straipsnių pakeitimai niekaip neriboja proceso dalyvių, gynėjo ir kitų asmenų teisės, nesvarbu, kokia teismo posėdžio organizavimo forma, pasisakyti teismo posėdyje, bendrauti su gynėju ir būti išklaustytiems proceso veiksmuose bei bylos nagrinėjimo metu. Siekis išplėsti proceso veiksmų atlikimą naudojant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones susijęs su proceso greitinimu, proceso išlaidų ir piktnaudžiavimo procesu mažinimu.

Kituose BPK straipsniuose šios taisyklės konkretinamos, atsižvelgiant į tuose straipsniuose reglamentuojamų proceso veiksmų specifiką. Konkrečios proceso veiksmų atlikimo naudojant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones taisyklės nustatomos keičiamose BPK 70 straipsnio 4 dalyje, 73 straipsnio 2 dalyje, 74 straipsnio 2 dalyje, 75 straipsnio 3 dalyje, 210 straipsnio 3 dalyje, 229¹ straipsnio 6 dalyje, 263 straipsnio 2 dalyje, 269 straipsnio 2 dalyje, 277 straipsnio 2 dalyje, 364 straipsnio 6 dalyje. BPK 273¹ straipsnyje nustatoma apklausos teisiamaajame posėdyje naudojant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones tvarka, BPK 318 straipsnio 4 dalyje ir 439 straipsnio 2 dalyje – teismo nutarčių dėl apklausos teisiamaajame posėdyje naudojant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones tvarka, BPK 293 straipsnio 3 dalyje – baigiamųjų kalbų sakymo naudojant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones tvarka. Šiose normose, kaip ir BPK 43 straipsnyje, 127 straipsnio 6 dalyje, 130 straipsnio 1 dalyje, 179 straipsnio 3 dalyje, 183 straipsnio 4 dalyje ir kitose normose, vartojamas terminas „naudojant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones“, nes jis tiksliau nei terminas „naudojant

informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas)“ nurodo naudojamų priemonių pobūdį.

Įstatymo projektu keičiant BPK 30 straipsnį, tikslinama nutarimo sąvoka, o keičiant BPK 62–65 straipsnius, 168 straipsnio 5 dalį, 178 straipsnį, 214 straipsnio 4 dalį, tikslinama ir konkretinama apskundimo ikiteisminio tyrimo metu tvarka. Nustatoma galimybė apskusti ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro sprendimą, asmeniui, kurio teisės buvo suvaržytos procesines prievartos priemonės pritaikius kitam asmeniui, pavyzdžiui, laikinai apribojus nuosavybės teises (BPK 151 straipsnis) ir nustatomas terminas, per kurį gali būti paduodamas skundas dėl ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro sprendimo, t. y. per dešimt dienų nuo sužinojimo apie atliktą veiksmą ar priimtą sprendimą; nustatoma bendro pobūdžio prašymų padavimo ir jų nagrinėjimo tvarka, nes BPK 178 straipsnyje nustatyta tik prašymų dėl tyrimo veiksmų atlikimo padavimo ir nagrinėjimo tvarka; nustatoma, kokie skundai dėl ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro proceso veiksmų ar sprendimų gali būti nenagrinėti.

Keičiant BPK 168 straipsnio 5 dalyje ir 214 straipsnio 4 dalį panaikinama galimybė ikiteisminio tyrimo metu priimamus galutinius sprendimus (nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą ir nutarimą nutraukti ikiteisminį tyrimą) skusti apygardos teismui. Tokia pati galimybė panaikinama ir BPK 447 straipsnio 2 dalies pakeitimu, kuriuo keičiama prokuroro nutarimo nutraukti procesą dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių apskundimo tvarka. Šiais pakeitimais siekiama galutinių sprendimų, priimamų ikiteisminio tyrimo metu, apskundimų skaičių sulygtinti su galutinių teismo sprendimų apskundimų skaičiumi ir sumažinti apygardos teismo teisėjų darbo krūvį.

Manytina, kad ženkliai platesnė galimybė skusti iš esmės mažesnio sudėtingumo bei savo esme nedideles neigiamas pasekmes asmenims sukeliančius nutarimus atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą ar nutraukti ikiteisminį tyrimą, įtraukiant į šių skundų nagrinėjimą net ir aukščiausiųjų grandžių (apygardos) teismus, yra neproporcinga teisinio reguliavimo priemonė, nepagrįstai apkraunanti apygardos teismus jų kompetencijos neatitinkančių nesudėtingų ikiteisminio tyrimo klausimų nagrinėjimu, kurie savo ruožtu sudaro labai didelę dalį apygardų teismų darbo krūvio. Kita vertus, dviejų pakopų nutarimo peržiūra yra pakankama visapusiškai išnagrinėti ir priimti teisingą sprendimą dėl atsisakymo pradėti ikiteisminį tyrimą ar prokuroro sprendimo nutraukti ikiteisminį tyrimą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad daugumos Europos Sąjungos valstybių (Latvijos, Estijos, Vokietijos, Olandijos, Ispanijos, Suomijos ir kt.) apskritai numato tik vienpakopę aptariamų procesinių sprendimų apskundimo galimybę.

BPK 100 straipsnio 1 dalyje nustatoma, kad baudžiamojo proceso terminai skaičiuojami valandomis, kalendorinėmis arba darbo dienomis ir mėnesiais. BPK 63 straipsnio 5 dalyje, 64 straipsnio 2 dalyje, 74 straipsnio 2 dalyje, 75 straipsnio 3 dalyje, 130 straipsnio 1 dalyje, 160¹ straipsnio 1 dalyje, 168 straipsnio 1, 4 dalyse, 178 straipsnio 2, 3 dalyse, 240 straipsnio 1, 2 dalyse, 299 straipsnio 6 dalyje, 302 straipsnio 4 dalyje, 362¹ straipsnio 2 dalyje, 420 straipsnio 1 dalyje numatomi terminai bus skaičiuojami kalendorinėmis dienomis arba darbo dienomis. Ilgesnių terminų nustatymas nesudarys prielaidų varžyti asmens teisės bei laisvės, užtikrins geresnę priimamų sprendimų kokybę.

Įstatymo projektu keičiant BPK 125 straipsnio 2 dalyje, 140 straipsnio 3 dalyje, 152 straipsnio 1 dalyje, 192 straipsnio 1 dalyje, 265 straipsnyje, 304 straipsnio 1 dalyje, 398 straipsnio 2 dalyje, 419 straipsnyje, 427 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą, suvienodinami baudžiamojoje byloje nustatomi ir skirtinguose proceso dokumentuose nurodomi asmens duomenys.

BPK 139 straipsnį papildant nauja 2 dalimi, siekiama sumažinti suėmimo taikymų skaičių ir sudaryti galimybes tais atvejais, kai asmuo, kuriam paskirtas suėmimas, sumoka nustatyto dydžio užstatą, suėmimą pakeisti užstatu. Siūlomu reguliavimu supaprastinama kardomosios priemonės – suėmimo – pakeitimo užstatu tvarka, kai sprendžiant dėl suėmimo paskyrimo ar jo termino pratęsimo kartu nustatomos ir šios kardomosios priemonės pakeitimo sąlygos, o tas sąlygas įvykdžius, suimtas paleidžiamas. Pagal nustatytą mechanizmą sprendimą dėl galimybės suėmimą pakeisti užstatu galėtų priimti tiek suėmimo klausimą nagrinėjantis teismas, tiek skundą dėl suėmimo išnagrinėjęs teismas. Sprendimą dėl suimtojo paleidimo iš laisvės atėmimo vietų įstaigos (kai asmuo įvykdo nustatytas

sąlygas ir sumoka nustatyto dydžio užstatą) ikiteisminio tyrimo stadijoje priimtų prokuroras, o teisminio nagrinėjimo metu – teismas, kuris paskyrė ar pratęsė suėmimą.

Keičiant BPK 160¹ straipsnyje nustatytą reguliavimą, supaprastinama sprendimo dėl procesinių prievartos priemonių taikymo neatidėliotinais atvejais teisėtumo patvirtinimo forma: toks sprendimas galės būti įforminamas ne tik ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartimi, bet ir rezoliucija, užrašoma ant prokuroro ar ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimo.

Papildant BPK 163¹ straipsniu, kaip ir kitų bylų (civilinių, administracinių, konstitucinės justicijos) procesuose įtvirtinamas draudimas piktnaudžiauti procesinėmis teisėmis, nustatoma skiriamų nuobaudų dydis ir jų skyrimo tvarka. Šis reguliavimas atliks prevencinį vaidmenį siekiui vilkinti baudžiamąjį procesą tokiomis priemonėmis, kurios įstatyme tiesiogiai nėra draudžiamos, bet rodo aiškų asmens siekį trukdyti procesą. Užkirsti kelią piktnaudžiavimui procesinėmis teisėmis siekiama ir BPK 336 straipsnio 2 dalies pakeitimu, pagal kurį šiuo metu asmuo, siekdamas įstatyme numatytos bausmės lengvatos (bausmės sušvelninimo vienu trečdaliu), ikiteisminio tyrimo metu ir pirmosios instancijos teisme prisipažįsta padaręs nusikalstamą veiką, o po nuosprendžio priėmimo (jau pritaikius bausmės lengvatą), paskutinę dieną apeliaciniam skundai pateikti teikia apeliacinį skundą ginčydamas kaltę, nes žino, kad apeliacinės instancijos teismas, nesant prokuroro skundo, jo teisinės padėties jau negalės pabloginti (tokiu atveju apeliacinės instancijos teismas negali atlikti sutrumpinto įrodymų tyrimo ir *de facto* paverčiamas pirmosios instancijos teismu, turinčiu iš naujo išnagrinėti bylą). Keičiamu reguliavimu tokio piktnaudžiavimo galimybė panaikinama, neapribojant asmens teisės pateikti apeliacinį skundą, tačiau nuteistajam paskirta bausmė, sumažinta vienu trečdaliu, neišteisėja ir neįgyja teisinės galios.

Įstatymo projektu keičiant BPK 168 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą, nustatomi ilgesni gauto skundo, pareiškimo ar pranešimo patikslinimui atliekamų proceso veiksmų terminai tais atvejais, kai skundas, pareiškimas ar pranešimas, kartu su jais pateikiami duomenys ar dokumentai arba kiti duomenys ar dokumentai, su kuriais būtina susipažinti prieš priimant sprendimą pradėti ikiteisminį tyrimą arba atsisakyti jį pradėti, yra sudėtingi ar didelės apimties, – ne ilgiau kaip dvidešimt darbo dienų nuo reikiamos medžiagos gavimo dienos. Toks reguliavimas leistų kiekvieną kartą prieš priimant sprendimą pradėti ikiteisminį tyrimą preciziškai išspręsti nusikalstamų veikų ir kitų rūšių teisės pažeidimų atribojimo klausimą ir taip išvengti perteklinių ikiteisminio tyrimo pradėjimo atvejų.

BPK 176 straipsnio pakeitimu siekiama sumažinti biurokratinę naštą pratęsiant ikiteisminio tyrimo terminus. Siūloma atsisakyti konkrečių ikiteisminio tyrimo atlikimo terminų ir palikti bendrąją nuostatą, kad ikiteisminis tyrimas turi būti atliktas per kuo trumpiausius terminus; nustatyti, kad šio reikalavimo vykdymą kontroliuoja prokurorai generalinio prokuroro nustatyta tvarka, o konkretūs terminai nustatomi tuo atveju, kai ikiteisminis tyrimas trunka per ilgai. Šiais pakeitimais siekiama nesudaryti prielaidų nepagrįstam bylų vilkinimui, kai sudėtingų bylų tyrimai ilgėja, nes yra susidariusios eilės pagal šiuo metu galiojančius terminus greičiau nagrinėtinų bylų arba atvirksčiai – trumpesniais terminais tirtinos bylos netiriamos, nes yra daug sudėtingų bylų. Todėl siekiama atsisakius terminų griežtesnę atskaitomybę ir kontrolę perduoti tyrimą organizuojantiems ir kontroliuojantiems prokurorams, atitinkamai koreguojant Generalinio prokuroro rekomendacijas šiuo klausimu.

BPK 183 ir 188 straipsnių papildymais siekiama nustatyti galimybę apklausti asmenis nuotoliu kitoje nei atliekamas ikiteisminis tyrimas įstaigoje, taip užtikrinant operatyvesnį ir ekonomišką procesą. Sudarant tokią galimybę užtikrinamas tinkamas apklausiamo asmens tapatybės nustatymas, apklausiamam asmeniui nereikia vykti didelį atstumą, kai tyrimas, kuriame jis turi duoti parodymus, atliekamas nutolusiuose nuo jo gyvenamosios ar buveinės vietos teritorijose. Atitinkamai tokią apklausą atlikti galima per trumpesnę laiką.

BPK 220 straipsnio 3 dalies pakeitimu užpildoma buvusi teisinio reguliavimo spraga vardijant teisiamajame posėdyje apklausiamus proceso dalyvius, šio straipsnio 4 dalies pakeitimu išplečiamos kaltinamojo akto įteikimo kaltinamajam galimybės.

Įstatymo projektu keičiant BPK 225 straipsnio 1 dalyje nustatytą reguliavimą, keičiamas baudžiamųjų bylų teisingumas, padidinant apylinkių teismams teisingų bylų skaičių ir atitinkamai

sumažinant apygardų teismams teismingų bylų skaičių. Šioje normoje nustatoma, kad apygardos teismui teismingos baudžiamosios bylos, kuriose asmenys kaltinami padarę labai sunkius nusikaltimus ir nusikalstamas veikas, numatytas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso XV skyriuje „Nusikaltimai žmoniškumui ir karo nusikaltimai“, XVI skyriuje „Nusikaltimai Lietuvos valstybės nepriklausomybei, teritorijos vientisumui ir konstitucinei santvarkai“, XXXIII skyriuje „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams“, taip pat bylos, kuriose kaltinamieji nusikalstamos veikos padarymo metu buvo Respublikos Prezidentu, Seimo ar Vyriausybės nariais, merais, Konstitucinio Teismo teisėjais. Tokiu reguliavimu siekiama išgryninti apygardų teismuose pirmąją instanciją nagrinėjamų bylų specifiką, užtikrinti, kad apygardos teisme pirmąją instanciją būtų nagrinėjamos baudžiamosios bylos tik dėl pačių sunkiausių ir didelį atgarsį visuomenėje sukėlusių nusikaltimų, sudaryti didesnes galimybes teisėjams specializuotis, subalansuoti teismų darbo krūvius ir kartu pagerinti bylų nagrinėjimo kokybę.

Keičiant BPK 233 straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą, suvienodinama kardomosios priemonės – suėmimo paskyrimo, termino pratęsimo, pakeitimo ar panaikinimo bylos perdavimo nagrinėti teisiamaajame posėdyje metu su bendrąja šios priemonės skyrimo tvarka, nustatyta BPK 123 straipsnyje, ir sudaromos sąlygos šiuos klausimus tuo atveju, kai bylą nagrinėja teisėjų kolegija, teisėjui spręsti vienasmeniškai.

Papildant BPK 237 straipsnį 4 dalimi, jame nustatytas teisinis reguliavimas suderinamas su nustatytuoju BPK 181 straipsnio 6 dalyje, numatant gynėjams galimybę, baigus ikiteisminį tyrimą, elektroninių paslaugų portale pateikti susipažinti BPK 181 straipsnio 6 dalies 4 punkte nurodytus duomenis.

BPK 240 straipsnyje nustatomi ilgesni bylos perdavimo nagrinėti teisiamaajame posėdyje terminai, jei byla sudėtinga ir didelės apimties, o BPK 302 straipsnio 4 dalyje – ilgesni terminai, per kuriuos turi būti paskelbiamas nuosprendis. Suteikiant daugiau laiko atitinkamiems sprendimams priimti, siekiama užtikrinti geresnę jų kokybę ir kuo išsamesnį nuosprendžiu sprendžiamų klausimų motyvavimą. BPK 302 straipsnį papildant 5 dalimi, siekiama reglamentuoti atvejus, kai dėl iš anksto nenumatytų objektyvių aplinkybių nuosprendis negali būti surašomas įstatyme nustatytais terminais.

Keičiant BPK 246 straipsnio 1 dalyje, 433 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą, išplečiamos galimybės nagrinėti bylą pirmosios instancijos teismo posėdyje, kai kaltinamasis nedalyvauja, numatant, kad byla teisiamaajame posėdyje gali būti nagrinėjama visais atvejais, kai kaltinamasis vengia atvykti į teismą. Pakeitimais siekiama užtikrinti efektyvesnį kaltinamojo pareigos atvykti į teismą įgyvendinimą.

BPK 271 straipsnio 1 dalies, 425 straipsnio 2 dalies, 432 straipsnio 1 dalies 436 straipsnio 1 dalies pakeitimais siekiama optimizuoti įrodymų tyrimo teisiamaajame posėdyje pradžią, atsisakant mechaninio kaltinamojo akto ar kito dokumento, kuriuo užbaigiamas ikiteisminis tyrimas, perskaitymo ir nustatant, kad įrodymų tyrimas pradedamas valstybinio kaltinimo pareiškimu. Valstybinį kaltinimą teisiamaajame posėdyje pareiškia prokuroras, paskelbdamas kaltinimo formulotę. Šiais pakeitimais užtikrinamas aiškesnis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 118 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos prokuroro funkcijos – palaiko valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose – įgyvendinimas.

Įstatymo projektu keičiant BPK 273, 291 straipsniuose įtvirtintą teisinį reguliavimą, išplečiamas ir optimizuojamas baudžiamųjų bylų nagrinėjimo praktikoje pasiteisinęs sutrumpinto įrodymų tyrimo procesas nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme. Pakeitimais nustatoma, kad sutrumpintas įrodymų tyrimas galimas ir tais atvejais, kai asmuo kaltinamas padaręs labai sunkų nusikaltimą, ir tais atvejais, kai keli kaltinamieji kaltinami padarę vieną ar kelias nusikalstamas veikas. Taip pat nustatoma galimybė sutrumpinto įrodymų tyrimo atveju atlikti atskirus įrodymų tyrimo veiksmus.

BPK 290 straipsnio pakeitimu atsisakoma formalaus bylos dokumentų vardijimo teisiamaajame posėdyje – nustatoma, kad teisiamaajame posėdyje bet kuriuo įrodymų tyrimo metu gali būti perskaitomi prie bylos pridėti dokumentai, turintys reikšmės bylai nagrinėti, perklausomi ir peržiūrimi garso ar vaizdo įrašai. BPK 324 straipsnio 4 dalies pakeitimu atsisakoma formalaus nuosprendžių ar pirmosios instancijos teismo teisiamaajame protokolo perskaitymo.

Keičiant BPK 299 straipsnio 6 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą, teisėjams suteikiamos realios praktinės galimybės surašyti atskirąją nuomonę. Nustatoma, kad atskirąją nuomonę teisėjas raštu gali išdėstyti ne vėliau kaip per 3 darbo dienas po nuosprendžio paskelbimo. Tokiu reguliavimu užtikrinama, kad atskiroji nuomonė būtų pareikšta dėl oficialaus nuosprendžio teksto.

BPK 313 straipsnio pakeitimu apeliacinio skundo dėl teismo nuosprendžio padavimo terminas sulyginamas su Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 307 straipsnio 1 dalyje nustatytu apeliacinio skundo padavimo terminu ir nustatoma, kad šis skundas gali būti paduodamas per trisdešimt dienų nuo nuosprendžio paskelbimo.

BPK 319 straipsnį papildant 5 dalimi, reglamentuojama apeliacinių skundų dėl nutarčių nutraukti bylą (pavyzdžiui, nutraukti bylą, jeigu suėjo apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas (BPK 3 straipsnio 1 dalies 3 punktas), mirusiajam (BPK 3 straipsnio 1 dalies 5 punktas)) perdavimo apeliacinės instancijos teismui tvarka tuo atveju, kai tokios nutartys priimanos ne dėl visų, o tik dėl atskirų kaltinamųjų. Tokiu reguliavimu siekiama išvengti tos pačios bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme kelis kartus.

Keičiant BPK 323 straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą, koreguojama apeliacinės instancijos teismo pirmininko ar šio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininko, gavusių skundą, priimamų sprendimų tvarka ir užpildoma teisės spraga, nustatant mišrių Baudžiamųjų bylų skyriaus ir Civilinių bylų skyriaus trijų teisėjų kolegijų sudarymo tvarką.

BPK 324 straipsnio 8 dalyje nustatoma, kad kolegijos pirmininkas gali nustatyti kalbų trukmę ir įspėti proceso dalyvius, jeigu jų kalbų turinys peržengia byloje paduotų apeliacinių skundų ar bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme ribas. Analogiška norma nustatoma ir BPK 377 straipsnio, kuriame reglamentuojamas kasacinės bylos nagrinėjimas žodinio proceso tvarka, 6 dalyje. Toks reguliavimas turėtų padėti užtikrinti veiksmingesnį ir aiškesnį apeliacinių ir kasacinių baudžiamųjų bylų žodinį nagrinėjimą, panaikinti galimybes proceso dalyviams vilkinti procesą.

Keičiant BPK 362¹ straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą, supaprastinama įstatymo, panaikinančio veikos nusikalstamumą, švelninančio bausmę arba kitokiu būdu lengvinančio veiką padariusio asmens teisinę padėtį taikymo tvarka tuo atveju, kai nuteistajam vykdomos keliais nuosprendžiais paskirtos bausmės, ir nustatoma, kad tokiais atvejais ši įstatymą dėl visų nuteistajam priimtų nuosprendžių taiko vėliausią nuosprendį priėmęs apylinkės teismas arba apygardos teismas, jeigu jis yra priėmęs bent vieną nuosprendį kaip pirmosios instancijos teismas.

BPK 372, 373, 374², 378, 379, 380 straipsnių pakeitimais, įvertinus Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, tikslinama kasacinių bylų nagrinėjimo tvarka:

- keičiant BPK 372 straipsnio 2 ir 8 dalis ir BPK 373 straipsnio 1 dalį, siekiama įtvirtinti nuostatą, kad Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus atrankos kolegijai kasacinis skundas perduodamas neišreikalavus baudžiamosios bylos, o byla išreikalaujama priėmus kasacinį skundą. Tai turėtų spartinti kasacinių skundų baudžiamosiose bylose atrankos procedūrą, mažinti jai skiriamus išteklius. Siūlomas teisinis reguliavimas nėra kliūtis prireikus teismui išsireikalausiti bylą jau sprendžiant dėl kasacinio skundo priėmimo. Siūlomam pakeitimui yra pritaręs Lietuvos Respublikos Seimas 2023 m. gegužės 9 d. nutarimu Nr. XIV-1938 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo peticijų komisijos išvados dėl Prano Kuconio peticijos“;

- keičiant BPK 373 straipsnį supaprastinamas kasacinių bylų skirstymas, įtvirtinant nuostatą, kad bylos nagrinėjimo data nustatoma jau sudarant teisėjų kolegiją, taip pat atsisakoma perteklinės nuostatos, kad rengiant bylą prireikus teisėjas pranešėjas išreikalauja papildomą medžiagą ir įtvirtinami Teismo pirmininko ir Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininko įgaliojimai, kai kasacinėje byloje yra iškilęs sudėtingas teisės aiškinimo ar taikymo klausimas, skiriant bylą iš karto sudaryti išplėstinę septynių teisėjų kolegiją arba paskirti bylą nagrinėti šio skyriaus plenarinėje sesijoje, taip būtų sudaromos platesnės galimybės greičiau formuoti vienodą šio skyriaus praktiką, tikslinamos ir koreguojamos šio straipsnio 3, 4, 5 dalyse nustatytos procedūros;

- keičiant BPK 374² straipsnio 1 dalį siūloma atsisakyti būtinybės privalomai nagrinėti bylą žodinio proceso tvarka, kai bylą pirmosios instancijos tvarka nagrinėjo apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus trijų teisėjų kolegija arba apeliacinės instancijos teismas Kodekso 329 straipsnio 1–3 punktuose numatytais atvejais yra panaikinęs pirmosios instancijos teismo

nuosprendį ir priėmęs naują nuosprendį. Primintina, kad civiliniame procese kasacine tvarka bylos nagrinėjamos tik rašytinio proceso tvarka, žodinis bylos nagrinėjimas skiriamas tik kolegijai nusprendus, jog tai būtina (Civilinio proceso kodekso 356 straipsnio 1, 2 dalys);

- keičiant BPK 378 straipsnio 3 dalį numatoma galimybė perduoti bylą išplėstinei septynių teisėjų kolegijai ar plenarinei sesijai bet kuriuo jos rengimo ar nagrinėjimo metu, taip pat galimybė nutartį dėl bylos perdavimo ne skelbti žodiniame posėdyje, bet perduoti proceso dalyviams. Tokiu reguliavimu pagreitinamas kasacinis bylos nagrinėjimas;

- keičiant BPK 378 straipsnio 4 dalį, papildant BPK 379 straipsnį 4 dalimi, 380 straipsnį 6 dalimi, plėtojamas bylos perdavimo mišriai teisėjų kolegijai ar plenarinei sesijai teisinis reguliavimas. Juo turėtų būti užtikrinamas aiškesnis vienodos Teismo praktikos formavimo šiais atvejais reglamentavimas. Nustatoma, kokia forma teikiamas siūlymas ir sprendžiamas klausimas dėl bylos perdavimo mišriai teisėjų kolegijai ar Teismo plenarinei sesijai.

Įstatymo projektu keičiant BPK 418–422 straipsniuose nustatytą reguliavimą, siekiama išplėsti bylų supaprastinto proceso formos – teismo baudžiamojo įsakymo priėmimo proceso – taikymo sritį ir nustatyti detalesnes šio proceso taisykles. Pagal BPK 418 straipsnyje nustatomų sąlygų visumą nusikalstamą veiką padariusiam asmeniui teismo baudžiamuoju įsakymu bausmė, įskaitant laisvės atėmimo bausmę, galės būti skiriama tais atvejais, kai: 1) asmuo nėra įtariamas padaręs labai sunkų nusikaltimą; 2) teismo baudžiamojo įsakymo priėmimo procesui neprieštarauja įtariamasis; 3) kaltininkas yra atlyginęs ar pašalinęs padarytą žalą arba su žala patyrusiu asmeniu yra sudaręs susitarimą, kuriuo įsipareigojo tokią žalą atlyginti ar pašalinti; 4) nusikalstamos veikos padarymo aplinkybės yra aiškios; 5) prokuroras nusprendžia užbaigti procesą teismo baudžiamuoju įsakymu; 6) nukentėjusysis, civilinis ieškovas, civilinis atsakovas, jų atstovai, asmuo, kurio turtas ar jo vertė atitinkanti pinigų suma konfiskuotini, neapskundė prokuroro sprendimo užbaigti procesą teismo baudžiamuoju įsakymu arba ikiteisminio tyrimo teisėjas tokius skundus atmetė. BPK 418 straipsnyje detalčiai reglamentuojami veiksmai, kuriuos privalo atlikti prokuroras, priėmęs sprendimą užbaigti procesą teismo baudžiamuoju įsakymu. Kai, prokuroro manymu, baudžiamuoju įsakymu gali būti skiriama laisvės atėmimo bausmė, atliekant šiuos veiksmus privalo dalyvauti įtariamojo gynėjas.

Keičiant BPK 420 straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą, teisėjo, gavusio prokuroro pareiškimą dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu, priimami sprendimai suvienodinami su kitose proceso formose priimamais sprendimais, be kita ko, nustatoma, kad teisėjas gali pavesti prokurorui per nustatytą terminą atlikti Kodekso 418 straipsnyje numatytus veiksmus ir pašalinti kliūtis, trukdančias procesą užbaigti teismo baudžiamuoju įsakymu, arba bylą perduoti prokurorui, kai ikiteisminio tyrimo metu buvo surašytas iš esmės Kodekso 419 straipsnio reikalavimų neatitinkantis pareiškimas dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu. Taip pat nustatoma, kad teismas negali skirti griežtesnės laisvės atėmimo bausmės, nei nurodyta prokuroro pareiškime dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu. BPK 421 straipsnyje reglamentuojamas teismo baudžiamojo įsakymo turinys papildomas nuostatomis, sąlygotomis galimybės skirti nuteistajam laisvės atėmimo bausmę. BPK 421 1 dalyje įtvirtinama nuostata, kad teismo baudžiamuoju įsakymu paskirtos bausmės su kitais nuosprendžiais paskirtomis bausmėmis nebendrinamos, o jų vykdymo klausimas sprendžiamas BPK VII dalyje nustatyta tvarka.

BPK 422 straipsnį papildant 3 dalimi, įtvirtinama taisyklė, pagal kurią, jei į kaltinamojo reikalavimu surengtą bylos nagrinėjimą be svarbios priežasties neatvyksta kaltinamasis, teismas gali bylos nagrinėjimą teisme nutraukti ir baudžiamąjį įsakymą pripažinti įsiteisėjusiu. Ši taisyklė įtvirtinama siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimui procesu, kai kaltinamasis, pasinaudojęs besąlygine teise reikalauti surengti bylos nagrinėjimą teisme, į teismo posėdžius sąmoningai neatvyksta ir taip vilkina teismo procesą.

BPK 447 straipsnio 1 dalies ir 459 straipsnio 1 dalies pakeitimais šiuose straipsniuose nustatytos procedūros suvienodinamos su kitose BPK normose, pavyzdžiui, reglamentuojančiose kasacinį procesą, nustatytomis procedūromis: nustatoma, kad medžiaga perduodama Lietuvos Aukščiausiam Teismui (BPK 447 straipsnio 1 dalis), gautą prašymą atnaujinti bylą gali patikrinti

ties Teismo pirmininkas, ties Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininkas (BPK 459 straipsnio 1 dalis).

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatoma, kad Įstatymo projektas neigiamų pasekmių neturės.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projekto priėmimas turės teigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir neturės įtakos korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto priėmimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Seimas 2023 m. rugsėjo 14 d. nutarimu Nr. XIV-2162 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos išvados dėl Prano Kuconio peticijos“ pritarė Baudžiamojo kodekso 64¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-3238, kurį parengė Seimo Peticijų komisija.

Vyriausybė 2024 m. gegužės 29 d. nutarimu Nr. 425 pritarė Baudžiamojo kodekso 64¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3238 ir Baudžiamojo proceso kodekso 336 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-3242, kurie turės būti suderinti ir priimti kartu su Įstatymo projektu.

Priėmus Įstatymo projektą, turės būti atitinkamai pakeistos Bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo Lietuvos Aukščiausiajame Teisme taisyklės, patvirtintos Teismo pirmininko 2021 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. (1.4)-1T-12, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2010 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. I-142 (su vėlesniais pakeitimais) patvirtintas Ikiteisminio tyrimo terminų kontrolės tvarkos aprašas, 2023 m. lapkričio 20 d. įsakymu Nr. I-230 patvirtintos Rekomendacijos dėl proceso užbaigimo baudžiamuoju įsakymu.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra ir Nacionalinė teismų administracija peržiūrės 2012 m. rugsėjo 27 d. bendru įsakymu Nr. 1V-702/I-294/6P-101-(1.1) patvirtintus Integruotos baudžiamojo proceso informacinės sistemos nuostatus, pat ir su jais susijusius kitus poįstatyminius teisės aktus.

Generalinis prokuroras peržiūrės, ir esant poreikiui, turės pakeisti:

- rekomendacijas dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu, patvirtintas Generalinio prokuroro 2023 m. lapkričio 20 d. įsakymu Nr. I-230;
- rekomendacijas dėl ikiteisminio tyrimo duomenų teikimo ir panaudojimo ne baudžiamojo persekiojimo tikslais ir ikiteisminio tyrimo duomenų apsaugos, patvirtintas Generalinio prokuroro 2017 m. rugpjūčio 17 d. įsakymu Nr. I-279;
- rekomendacijas dėl apklausos garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemonėmis ikiteisminiame tyrime atlikimo ir įforminimo, patvirtintas Generalinio prokuroro 2016 m. gegužės 6 d. įsakymu Nr. I-116;
- aprašą dėl ikiteisminio tyrimo stebėjimo integruotoje baudžiamojo proceso informacinėje sistemoje tvarkos, patvirtintą Generalinio prokuroro 2021 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. I-124;
- rekomendacijas dėl proceso dalyvių susipažinimo su ikiteisminio tyrimo medžiaga, patvirtintas Generalinio prokuroro 2018 m. vasario 14 įsakymu Nr. I-57);

- aprašą dėl Baudžiamosios bylos tvarkymo elektronine forma ikiteisminio tyrimo metu, patvirtintą Generalinio prokuroro 2022 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. 1V-222/I-108.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projekte naujų sąvokų nėra.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir yra suderintas su Europos Sąjungos teisės aktais.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projektui įgyvendinti nereikės įgyvendinamųjų teisės aktų.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektu siūlomų BPK straipsnių pakeitimai susiję su baudžiamojo proceso terminų skaičiavimo ir taikymo, proceso dalyvių duomenų, skundų nagrinėjimo tvarkos procesų ir kitais pakeitimais, todėl reikės atlikti Integruotos baudžiamojo proceso informacinės sistemos (toliau – IBPS) programinės įrangos pakeitimus. Informatikos ir ryšių departamentas, kaip IBPS tvarkytojas, kuris gali inicijuoti IBPS eksploatavimui, priežiūrai ir plėtrai skirtų techninių, programinių priemonių įsigijimo procedūras, organizuoja techninių, programinių priemonių įdiegimą ir tobulinimą, pagal kompetenciją atlieka IBPS techninės, programinės įrangos priežiūros darbus, užtikrina nepertraukiamą IBPS funkcionavimą ir IBPS sąveiką su kitomis informacinėmis sistemomis bei registrais, IBPS pakeitimus galėtų realizuoti (įvertinus ir viešųjų pirkimų procedūrų atlikimo terminus) 2026 m. Informatikos ir ryšių departamento preliminariais skaičiavimais, siūlomų baudžiamojo proceso kodekso pakeitimų įgyvendinimui IBPS reikėtų 470 312 Eur valstybės biudžeto lėšų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

BPK projektas parengtas pagal Darbo grupės veikloje dalyvavusių teismų, prokuratūros, ministerijų, akademinės bendruomenės atstovų siūlymus, pagrįstus ilgalaikę ekspertinę patirtimi ir praktikoje nustatyta ikiteisminio tyrimo atlikimo problematika.

15. Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam Įstatymų projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: „*Baudžiamojo proceso kodeksas*“, „*baudžiamasis procesas*“, „*ikiteisminis tyrimas*“, „*teisminis nagrinėjimas*“, „*apeliacinis procesas*“, „*kasacinis procesas*“, „*teismo baudžiamasis įsakymas*“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.